

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonéza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 13.

Brasiovu 1. Iuliu 1870.

Anulu III.

Fragmente din istori'a lui Ioanu Bethlen.

(Continuare).

1665. In Ianuariu se arata duoi cometi sí nisece meteori, de carii lumea se spaimanta fórté. Miserere oh Iehova nostri! misere secundum magnam misericordiam tuam, striga I. Bethlen catra Dumnedieu de frie'a meteoriloru. Scientiele fisice adeca lipsea din Ardealu.

Pe la Craciunu venise unu turcu betranu, trimisu in calitate de comissariu dela pasi'a din Oradea cu scrisori dela m. veziru pentru derimarea Székelyhidei, éra dela sultanulu pentru regularea hotaraloru. Inse din tóta acea missiune nu s'au alesu mai multu, decâtu cà acelu talchariu de turcu betranu sí vulpenosu, care incepuse a vorbi de susu sí cu amerintiari, molcomitu cu cincii mii de taleri, se reintórse la Oradea si de acolo la Alb'a gréca, unde era vezirulu in ernatecu sí unde ardelenii inca avea de agentu (orator continuus, Kehaia-bei) pe Lad. Baló, éra de trimisu extraordinariu pe Christoforu Pascu (Pasko), éra acú mai trimisera sí cu acelu turcu pe unu june din curtea principelui. Din partea Transilvaniei pasi'a fu provocatu, cá se trimita comissari pentru regularea hotaraloru, elu inse sí toti ai sei vedea bine, cà prin regulare au se pérda fórté multu; asia in locu de a trimite comissari, au trimisu esecutiuni cu amerintiare de mórté asupra toturoru tienuturiloru si sate-loru ocupate de turci talcharesce. Din partea Transilvaniei se alesesera spre acelu scopu cincii membrii in comisiune.

Alta neplacere fórté mare cu nemtii. S'au vedutu mai susu, cà Mich. Teleki fusese trimisu de catra dieta la nemti si cà avuse instructiune a spune verde, cà Transilvani'a nu afla neci una securitate in pacea inchiaieta etc. Teleki merse la Rhottal. Acesta'lu scóse din minte, pentrucà 'i si spuse curatu, cà déca ardelenii nu voru depune unu feliu de promisiune de fidelitate catra imperatulu, ostile nemtiesci nu voru esi din cetati. Spre acestu scopu Rhottal trimise prin Teleki una formula gat'a. Ardelenii o respinsera dicéndu, cà ei nu potu mintí cu atáta nerusinare; asia ei compunu alta formula, in care inca intrara destule complimente servile, totusi dupa acelea éra si reintórsera la greomentile (napastuirile) loru, éra mai anume dechiarara, cà pre càtu Oradea va fi in manile turciloru, de securitatea Transilvaniei nu póte fi vorba de locu. Turcii de candu tienu

Oradea, ocupara prin pregiuru patrusprediece castele pana la Beiusiu inainte*), apoi facu incursiuni in tienuturile Cetate-de pétra, Crasn'a, Solnocu de midiu-locu intregi, cumu si in câteva parti din com. Clusiu, Doboc'a, Solnocu din laintru, Aradu, Bechesiu, Zerindu et Zarandu, pe care tóte voiescu se le ocupe cu armele, adeca mai diumatate, càtu facea pe atunci Transilvani'a intréga. Cu tóte acestea ocupatiuni si incursiuni turcesci, cu tóte cà acumu Banatulu cu fortaretiele Lugosiu, Ineu (Jenó), Caransebesiu, Cetatea-jidovéscá (Zsidovár), Becu, Desnea si chiaru Oradea nu mai sunt in posesiunea Transilvaniei, ci in a turciloru, totusi tributulu Transilvaniei care se platesce la turci, se urcà dela treidieci de mii la optudieci de mii de taleri. La tóte acestea principele sí diet'a pretendu vendecare. Acestu documentu pórtá dat'a Elisabetopole (Ebesfalva) 2. Februariu 1665.

Candu a cititu comitele Rhottal acestu actu, s'a facutu focu de manía, si infruntandu aspru pe Mich. Teleki 'ia dísu, cà ardelenii voiescu se dea imperatului instructiuni (Vos sacratissimae imperatoriae Maiestati praescribere studetis, quasi ope vestra indigeret), cà ei defaima pe consiliarii imperatesci, cà voiescu se insiele pe imperatulu, cà ambla cu siold'a, cà ardelenii n'au meritatu binele (?), càtu le facuse imperatulu etc. Teleki se sparie de gur'a lui Rhottal, éra acesta infuriatu purcede la Vien'a fara neci unu actu din partea ardeleniloru.

Dupa atáta perdere de tempu ardelenii se invoira cà se trimita dreptu la Vien'a pe Dion. Bánffi cu instructiune, cá se céra acolo pe locu inplinierea toturoru dorintieloru comunicate plenipotentelú Rhottal de duóe ori, la care mai adaosera, cà imperatulu se nu patrocineze pe fanatici si se nu sufere persecutarea protestantiloru in Ungari'a.

Nimeni nu asteptá vreunu resultatu bunu dela missiunea acésta. Comitele Rhottal cu promisiunile sale cele splendide insielase de ajunsu pe ardeleni; de aceea se dete si lui Dion. Bánffi instructiune secreta, alu carei intielesu era, cà déca va vedea elu, cà afacerile Transilvaniei in Vien'a se temanda sí traganescu, séu cà sunt tractate cu despretiu, atunci se depuna cu tóta solenitatea unu protestu in numele „statuum Regni Transilvaniae, coram Deo et orbe

*) Se pare cà acelea castele nu era decâtu case de locuitu de ale aristocratiloru, pe care turcii taiati inpregiuru le rapea dela cei botezati.

christiano,“ in care se spuna curatu, că in puterea pazei inchiaiete de curendu Transilvani'a necumu se fia reasiediata in statulu seu de mai nainte, dara din contra este lasata in perire, in cătu preste puçinu o voru ocupa barbarii cu pericolulu regatelor vecine*).

In Aprile alu an. 1665 se aratà si alu treilea cometu, de unde se respandí éراسi spaima si grija mare in tóte classile locuitoriloru.

In Maiu 1665 se tienù dieta in caus'a platirei tributului de optudiecei de miu taleri la turci. In decursulu ei membrii acelei diete si toti consiliarii principelui patira una rusíne, despre care cancelariulu I. Bethlen díce, că neci pentru tóte avutiile Americi n'ar fi trebuitu se se intemple. In adeveru că rusínea sí fu mare sí totu-unadata caracteristica, pentrucă caus'a certeí loru fusese prea de nimicu. Corporatiunea ciobotariloru (cismariloru) sí a argasitoriloru din Brasiovu portase procesu indelungatu un'a cu alt'a, éra cojocarii 'lu perdusera pe la tóte instantiele, tocma sí pe calea recursului la principele, ai carui consiliari afara de duoi, au votatu in favórea ciobotariloru. Dupa legile tieriei, din acea óra procesulu trebuea se fia consideratu cá decisu definitivu, cu in-punere de tacere perpetua. Ce facu inse argasitorii**)? Recurgu la dieta, sí inca asia, că mai antaiu corumpu (mituescu) pe un'a parte mare a membriloru dietei, nu dóra cu ceva daruri stralucite, ci numai cu piei puturose (offerunt sordida pro insigni munere quibusdam coria), promitu sí mai multe, mai alesu celoru teneri, si asia aducu pe dieta sí pe toti barbatii fruntasi ai natiunei sasesci in ura sí confusiune atátu de gretiósá sí indelunga, in cătu mai totu tempulu celu scumpu alu dietei se perdù numai cu acea secatura brasiovenésca. Argasitorii avea mare patronu in primariulu (judetiulu) din Brasiovu, anume Dav. Czako, care era socrulu unui argasitoriu din Brasiovu. Din acésta cauza neci reprezentantii natiunei sasesci nu mai potea apara dreptatea (natione saxonica enixe sed incassum contradicente!). Pe acelasi tempu principele Mich. Apafi stá la betii cu Alecs. Rákoczi, magnatu venitu dela Ungari'a, sí cu alti mai multi. Turburarea crescuse la culme; protonotarii Mart. Sárpataki et Ioanu Kendi fusera constrinsi de catra partit'a argasitoriloru, cá cu manifest'a calcare a legiloru se dea afara deliberatu in tóta form'a in favórea acestora. Consiliariloru principelui le remasese numai cá se planga de suparare sí de rusíne. Natiunea sasésca dete la principele suplica, in care'i aduce amente, că a juratu sí pentru conserbarea privilegialoru natiunei sasesci; adaoge apoi, că este fórte mare rusíne, cá consiliarii tieriei punendu la un'a parte cele mai grele

*) Hei, dara in Vien'a pe atunci se sciá fórte bine, ce mai póme era ardelenii, carii stá in capulu meselor, de aceea nu le mai pasá nimicu de amerintiarile loru celea necalite. In Vien'a inca era multi ómeni blastemati, corupti fara caracteru, dara era mai destepti sí mai invetiati decâtu ardelenii, de aceea 'i sí sciá cumpeta si insiela, terorisa sí ameti dupa inpregiurari.

**) Pe alocurea se dicu sí dubelari, la Bucuresci tabaci.

afaceri, se'si pérda tempulu cu certe pentru pieile argasitoriloru. Nimicu nu a folositu, că-ci cért'a remase nefinita pana la alta dieta.

Pre cându membrii dietei desbinati intre sine se certá cu focu pentru peile puturose ale argasitoriloru si ale cismariloru din Brasiovu, turcii din Oradea pe fiacare dí facea escursiuni in tienuturile transilvane, depredandu sí ducéndu pe ómeni in captivitate. In fine se desteptá sí Apafi din betiile sale, infruntá aspru pe membrii mai teneri sí mai nebunatici ai dietei, inse fara neci unu folosu*).

(Certe religióse). Inca pre cându decurgea acea dieta conchiamata in Alb'a-Iulia, una alta cestiune multu mai importanta sí mai grea de inpacatu incepù se ocupe de nou mintile toturoru, adeca cestiunea religiósá. Locuitorii romano-catolici ridicara prin patronii loru (prin cativa magnati sí prin calugari) plansori sí acusatiumi grele asupra calviniloru, carii pe atunci se numea pe sine ortodocsi; catolicii séu papistasii, precumu le dícea calvinii, se simtia pe atunci fórte asupriti mai alesu din duóe cause, că adeca locuitorii protestanti din Clusiu necidecumu nu'i suferea că se'si ecsercitezze acolo religiunea loru in tóta libertatea dupa ritulu usitatu; cumu sí cá staturile tieriei inca totu nu sufere cá se'si aiba sí romano-catolicii episcopu propriu in Transilvani'a. Catolicii spunendu unele cá acestea principelui Apafi, adaosera mai plangèndu: Óre catolicii sunt considerati mai diosu decâtu natiunea valacha, cea mai degradata din tóte, care petrece in tíera din grati'a sí cu permissiunea patroniloru sub jugulu iobagescu, sí totusi se scie, că ei inca au episcopu in capulu bisericelor loru**). Din contra popii calvinesci aducea mai multe ecsemples despre nerusínat'a cutezare a popiloru papistasiesci, carii calca pe fatia legile tieriei, prin care se opresce strinsu si sub grea pedépsa amesteculu unora in afacerile religióse ale celorulalti, carii se tienu de alte confessiuni. Popii catolici se inbuldiescu sí mergu nechiamati; cumu audu că cineva, care este de alta confessiune, e bolnavu reu, indata alérga acolo, sí déca nu vei pazi fórte bine, ii бага cuminecatur'a cu sil'a in gura; preste acésta acei popi nu mai inceta cu proselitismulu loru sí mai alesu tenerimei ii promitu munti

*) Ardelenii mai stau sub blastemulu acesta pana in dio'a de astadi; ei cá nimeni altulu, se inhatia cá se dicemu asia, de câte una cestiune de a trei'a si póte a diecea ordine, de câte una bagatela, se inclésta de ea astfeliu, in cătu uita sí delatura tóte cestiunile mari, apoi macaru se pera lumea tóta, loru nu le pasa. Se crede că acestu morbu de spiritu ar proveni dela configuratiunea tieriei, dela orizonulu marginitu prin munti.

**) In tecstu: . . . ferme cum lacrimis coram principe Apaffio querebantur, utrum infima natione valachica in Transilvania ex permissione patronorum sub iugo jobbasyonali degente, quorum ecclesiis episcopum praeesse constat, ipsi viliores censeantur? expostulantes etc.“

Bine se fia obserbatu, că parte mare din acei boieri profitandati, carii vorbea cu asia despretiu despre natiunea romanésca, éra romani renegati.

de auru, numai că se se face papistasi; anume la fiulu unui cetatiénu din Clusiu îi promisera în scrisu, că déca se va face papistasiu, va ajunge omu mare, precumu ajunse sî Nic. Eszterházi. Rectoriulu scólóru catolice din Clusiu insultá pe calvini numindu'i cani, sî amerintiá cu prefacerea curenda a lucrurilor, (adeca cu venirea nemtiloru?).

Ce se dica Apafi la tóte acelea certe ale popiloru? Temenduse că se nu irrite pe imperatulul Romaniloru, au inpusu tacere la ambele parti, amanandule caus'a pe altu tempu.

Din caus'a reutátiloru, câte facea turcii dela Oradea, principele si diet'a trimitu pe Pav. Béldi, carele inca de atunci portá titlu de generariu alu tiei (mare spatariu, comandante supremu), sî pe Stefanu Ebeni consiliariu, cá se viziteze parasitele castele, Almasiu sî Agrisiu (Almás et Egeres), cá dóra acelea s'aru potea fortifica sî provedé cu garnisóne, spre a reinfréna pe turcii din Oradea. Béldi sî Ebeni se reintoreu cu respunsulu, că numitele duóe castele nu aru corespunde neci-decumu scopului, că inse aru fi multu mai bune alte duóe castele, adeca Valcau, asiediatu de famili'a Bánffi susu in muntii Transilvaniei de catra Selagiu, apoi fortarétia Siemleu, proprietate a familiei Báthori, asiediata in centrulu Selagiului, in distantia de optu miliaria dela Oradea; acestea fortificate, voru împedéca usioru escursiunile turciloru. Principele sî consiliarii acceptara acésta opiniune a celoru duoi consiliari delegati; numai cancelariulu I. Bethlen (acestu istoricu) s'a opusu, nu din cauza cá sî cumu nu ar recunósce sî elu trebuint'a de a'si apara tiér'a de turci, ci numai pentrucá era fórté ingrijatu, că dupace afacerile publice se pórtá cu atáta nepasare (tanta publici boni negligentia), ardelenii se voru apuca de unu lucru, pe care nu voru fi in stare de a'lu indeplini cumu se cuvene, pentrucá se infrene pe turcii dela Oradea. Consiliulu inse sî principele nu se mai uitara in gur'a lui Ioanu Bethlen, ci la Valcau trimisera de comandante pe unu nobilu anume Mich. Makai, éra la Siemleu pe unu italianu anume Francesco, care petrecuse mai multi ani pe la curtile principiloru Transilvaniei; éra lui Pavelu Béldi i se demandá, cá se dea oficiariloru instructiunile necesarie. Se cuvene a insemna, că Béldi in consiliu tacuse, ne dicéndu neci da, neci bá; éra mai tardfu dupace consiliarii s'au dusu pe la casele loru, Béldi spuse verde lui Ioanu Bethlen, că elu dieu nu va da oficiariloru neci unu feliu de instructiune, pentrucá elu scie fórté bine, că déca turcii din Oradea voru audí de fortificarea aceloru duóe castele, se voru mania sî voru denuncia lucrulu la pórtá, apoi elu din partea sa mai voiesce se fia detáimatu de compatriotii sei, decátu se cada in ur'a turciloru (male itaque audire potius, quam agere hujus rei progressum).

Urmarea acestei disseniuni caracteristice ardelenesci a fostu, că susu numitii duoi oficiari au manecatu ce e dreptu, la statiunile loru, inse abia pe la lun'a lui Augustu, sî atunci inca fara neci una

instructiune din partea domnului „generariu“ Béldi sî numai cu câte una companióra mica. Din caus'a acésta italianulu Francesco scriá cá desperatu catra principele Apafi rogandu'lu, cá se face dispositiunile necesarie. Intr'aceea éta că turcii aflara de totu planulu ardeleniloru (neci că se potea se nu affe); de aceea sî pléca vreo trei sute din ei asupra castelului Valcau, in care se asiediase Mich. Makai numai cu vreo treidiecei de ostasi unguri, cumu voiesce Ioanu Bethlen; se scie inse de comunu, cá ce feliu de raporturi facea oficiarii de categori'a unui Makai. La loculu acesta inse Ioanu Bethlen insemná un'a alta impregiurare, pe care istoriculu n'are se o pérda din vedere. Bethlen adeca scrie, că acei turci veniti dela Oradea mare, cá se atace pe Makai, au fostu ajutati de un'a mare adunatura de valachi fugari*).

Se ne reintórcemu la firulu istoricu. Turcii sî romanii strimtorara pe Makai asia, in cátu elu cerú pardonu, pentrucá se póta parasi fortarétia nebantuitu. Pardonu i se dede, éra apoi turcii si romanii prefacura acea fortarétia in ruine.

Intre acestea Francesco inca ocupase Siemleulu cu duóe sute de ostasi germani (de carii Apafi avea totudeauna in soldulu seu) si cu un'a suta unguri, éra apoi ilu fortificá dí sî nópte, pentrucá cu atátu mai bine se'lu póta apara. Comandantele turcescu vení cu óstea sa pana la distantia de unu miliariu, de unde scrise lui Francesco, cá se predea cetatea totu sub conditiunile lui Makai, sî se nu astepte cá se'lu ia prinsu sî se'lu belésca de viiu (espressiuni orientali bombastice). Francesco respunse turciloru rotundu, că nu voiesce se audia de supunere sî ii provóca cá se remana amici unii cu altii. Asia turcii se departara asta-data, inse numai pentrucá se denuncia pe gubernulu lui Apafi la Pórtá, că-ci nu voiesce se lase acelea tienuturi in potestatea loru.

Pe la finea dietei din Alb'a-Iuli'a Christoforu Pascu se reintórcse abia dela Alb'a gréca (Belgradulu serbescu), unde petrecea marele veziru, éra respunsulu ce aduse suná cátu se póte de turcesce, adeca: principele sî staturile (diet'a) Transilvaniei mintu câte pasiescu (in omnibus rebus mendaces); bine au facutu

*) Éca cuventele lui Ioanu Bethlen: Sed Turcae . . . . transfugarum valachorum magnam secum habentes colluviem, invadunt animose partem arcis desolatam etc. Ce feliu de „valachi fugari“ au potutu se fia aceia, pentrucá se face causa comuna in patri'a loru tocma sî cu turcii in contra regimului? Acei valachi era din classea cea numerósa a romaniloru aruncati in sierbitutea iobagiei sî maltratati de catra aristocrati atátu de reu, in cátu ei cautá scapare la turci si se unea cu acestia, pentrucá se le ajute a delatura potestatea sî inriurint'a aristocratiei dela mai multe tienuturi. Se cuvene a ne insemna fórté bine acésta impregiurare, ori candu sî ori unde o vomu intempina in cronice sî in istori'a tiei nostre. Aliatu-s'a sî aristocrati'a dela 1526 pana la 1711, adeca in 185 de ani, de nenumerate ori cu turcii, atátu in contra nemtiloru, cátu sî in contra altei partite aristocratice din Ungari'a, perirea tiei inse s'a trasa mai alesu de acolo, cá poporulu tiranitu sî impilatu s'a supusu mai bucurosu la orice strainu potente a venitu in tiéra, numai cá se scape de cumplitulu jugu alu boierimei.

turcii din Oradea, că au ocupatu cutare tîenuturi din Transilvani'a; de altumentrea elu vezirulu, va supune acea contraversia la judecat'a inaltei porti; in fine lui Pascu ii amerintiã cu mórte, déca va mai cuteza se vorbésca despre cestiunea aceea. Sî cine a pacalitu asia uritu pe ardeleni? Acelu turcu betranu, a-nume Hassan pasi'a, care venise la diet'a dela Seghisiór'a sî luase miisiórele de taleri, pentrucá se punã vorba buna la marele veziru in favórea ardeleniloru. Pascu adeca provocanduse sî la marturisirea agentulu ordinariu Lad. Balo, raportã principelui sî staturiloru, că Hassan in locu de a recomanda pe ardeleni la m. veziru, a dîsu din contra, că principele Apafi e despretiuitu de catra toti ardelenii, pentrucá este cu totul necapace de domnia, in cătu ar trebui se se puna altulu in locul lui. Totu pe atunci cunoscutulu intrigantu Mich. Csepregi inca scrise pe sub ascunsu la Alb'a-gréca mai multe de ale sale, din care cauza si fu aruncatu in prinsóre la Gurgú, inse dupa siese luni fu eliberatu cu ajutoriulu amiciloru sei dela curte.

Dupa acestea ardelenii totu se mai infulpara cevasi asupra turciloru, pentrucá langa Clusiu contrasera unu lagaru de secui armati, éra de alta parte cutezara a trimite éراسi totu pe Pascu dreptu la Pórt'a otomana, acumu inse cu instructiune, cá in cestiunea tîenuturiloru ocupate de turci dela Transilvani'a se faca cauza comuna cu internuntiulu imperatului Romaniloru anume Reininger sî cu delegatulu extraordinariu imperatescu anume baronulu a Leski, éra acestora se le promita unu presentu de diece mii de taleri pentru ajutoriulu eficace, pe care l'aru da ei.

Christoforu Pascu de sî fusese amerintiatu cu mórte de catra marele veziru, totusi ia de nou asupra'si missiunea grea, ia inse cu sine cai, argentarii sî alte obiecte de daru pentru m. veziru sî pentru celilalti pasi. Pascu aflã asta-data pe veziru sî pe sultanu la Adrianopole, unde ajunsesera cu armat'a, ce fusese in contra imperatului nemtiescu numitu alu Romaniloru. Vezirulu ii dete audientia numai dupa duóedieci sî optu de díle, éra atunci inca'lu primi cu vorbe aspre sî 'i amerintiã éراسi cu mórte, déca va cuteza cumuva, cá se spuna ceva din câte se vorbisera si tractasera la Alb'a-gréca; Pascu inse avù curagiulu cá se spuna tiranului, că nu'i pasa neci de mórte, si că missiunea cu care se scie insarcinatu are se o implinésca. Resultatele acestei missiuni se voru vedea mai apoi. (Va urma.)

Paralele istorice,

care incepu dupa sinodulu I. ecumenicu dela Nice'a si mergu pana la desbinarea definitiva a bisericelor.

Pana la imperatulu Constantinu numitu marele, care a inaltiatu christianismulu pe tronul si care a stramutatu resiedinti'a imperiului dela Rom'a la Bi-

zantiu, invetiatur'a evangheliei era persecutata de catra pagani. Dupace christianismulu se inaltiã mai presu de etnicismu, multi din ministrii lui se facura cei mai furiosi persecutori ai libertatei de conscientia, nu numai in contra etniciloru, ci si in contra celoru carii marturisea doctrin'a evangelica preste totu, numai cătu ei in unele puncte o intielegea altumentrea. De aici venea, că mai virtosu in istori'a eclesiastica a orientului din tempurile vechi damu preste unu numeru atãtu de mare de asia numite cresuri.

Pana la Constantinu si respective pana la sinodulu (conciliulu, soborulu) I. dela Nice'a, adeca pana in véculu alu patrilea dela Isusu Christosu, istori'a eclesiastica are multe si mari lacune, care neci-una-data nu se voru inplea, din cauza că lipsescu fónțele, scriptorii, documentele, din care se se póta inplini acelea. De atunci inainte sunt si lacune, care nu se potu inplini, dara sunt mai multe de acelea, pe care istoricii diferiteloru biserice si confesiuni nu au voitu, ori că nu au cutezatu a le inplini, ci au delaturatu si retacutu fapte si evenimente de mare inportantia istorica, au lasatu adeverulu intru intunerecu, séu că l'au deformatu si schimositu atãtu de multu, in cătu se nu'lu mai poti cunosce.

Cá de cincidieci de ani incóce scrutatorii onesti si de conscientia candida din alte tieri si staturi, in care s'au bucuratu de libertate mai mare, decâtu in nefericitele tieri locuite de romani, au scosu la lumina si pe terenulu istoriei eclesiastice unu numeru fórté considerabile de documente, care pe generatiunile viitorie le voru pune in stare de a o avé si invetia si pe acésta curatíta de mintiuni si de asia numitele retaceri (reticentiae).

Intrebatiunea cea mare istorica ce'si pune lumea moderna este: Pentru ce christianismulu dela inaltierea sa pe tronul in cursu de 1500 ani a facutu inaintare atãtu de puçina pe fati'a pamentului, candu elu pana acumu ar fi trebuitu se castige pe partea cea mai mare a genului omenescu, éra nu se se védia elu insusi in minoritate, care inca se afla desbinata in multime de alte minoritati. Respunsu la acésta ne da istori'a eclesiastica emendata, inavutíta, completata. Christianismulu degenerase preste totu in capete si in membrii cu atãtu mai virtosu, cu cătu capii sei se amestecá fórté desu in afaceri mari politice, precumu de alta parte capii politici se amestecá in afacerile bisericesci, intocma cá si cumu ei aru fi preoti, episcopi, patriarhi etc. De aici certe cumplete, guere barbare, ecsiliu, persecutiune, mórte, despretiuirea religiunei de catra cei mari ai pamentului, inaintarea religiunei mohamedane cu pasi gigantici.

Fiendu-cã in secolii despre care ne este vorb'a aici, istori'a eclesiastica este legata strinsu si óresicumu inpletita cu cea politica a popóraloru, paralele nóstre chronologice voru fi scóse din amenduóe. Vomu scóte numai ecsemple de acelea, din care lectoriulu se póta inchiaié cu inlesnire la spiritulu cătoruva seculi si la decadenti'a morala, in care se aflã societatile

mai înalte atât în resaritu, cât și în apusu. Vomu începe înse numai dela tempulu, candu biseric'a cristiana era libera și de candu istori'a ne împartășește date mai sigure, adeca după sinodulu dela Nice'a. Vomu enumera numai pe acei capi, cari în calitate loru de papi, patriarhi și imparati au patitu reu într'unu modu său altulu. Remane apoi, că lectoriulu însuși se cerceteze mai departe după cauze.

Dintre patriarhii (papii) Romei.

In anul dela Christosu:

- 367 Papa Ursinu a fostu destronatu și luatu la fuga.
  - 537 Silveriu, fugaritu.
  - 639 scaunulu papei remane vacantu, era în 640 se alege abia Severinu, carele móre totu în acelu anu.
  - 653 Martinu detronatu.
  - 768 Constantinu, fratele ducelui de Ressi, papa nelegiuitu, detronatu, batutu și orbitu.
  - 795 Nepotii papei Hadrianu prindiendu pe pap'a Leo III. în biserică, îi taiara limb'a.
  - 816 Stefan IV., omu nerusinat, fu detronatu.
  - 891 Formosus ecsilat, că asasinu.
  - 893 Bonifacius VI., omu fôrte desfrenatu, neci unu anu nu a domnit.
  - 897 Stefanu VI. asasinatu (omoritu în modu clandestinu prin sicari) pentru crime și tiranii.
  - 903 Leo V. alesu, său mai bine, inpusu, apoi în acelasi anu încarceratu, după aceea alungatu.
  - 904 Christofu asemenea fugaritu.
  - 904—911 Sergius III., despre a carui viétia rusinata s'au publicatu mai multe.
  - 924 Ioanu alu X-lea asasinatu.
  - 964 Ioanu XII. Octavianu asasinatu.
- Intre anii 964 et 965 au fostu papa și contrapapa, adeca Leonu VIII. et Benedictu V.
- 974 Benedictu VI. asasinatu. În acelasi anu contrapapa Bonifaciu VII. detronatu și alungatu.
  - 984 doi papi omoriti, adeca și Bonifaciu VII. și Ioanu XIV.
  - 1003 Silvestru între cele mai furióse turburari mai antaiu alungatu, apoi ucisu prin veninu.
  - 1012 Benedictu VIII. și Grigoriu contrapapi, acesta persecutatu de famili'a patriciana Tusculana fuge la Enricu II. regele Germaniei.
  - 1020 Benedictu VIII. fuge în Germani'a la Enricu II.
  - 1061—2 Alecsandru II. (Anselmus Luccensis) și Honoriu II. (Cadolaus Parmensis), favoritulu imperatesei Agnes, contrapapi. Honorius merse de duóe ori cu armele asupra lui Alecsandru II. și asupra Romei.
  - 1073 cardinalii alegu pe genialulu calugaru Hildebrandu sub nume de Grigoriu VII., carele prin faptele și luptele sale, prin despotismulu seu celu poterosu, prin desfientiarea totală a casatoriei clericiloru și prin profundă umilire a regelui Germaniei Enricu IV. face un'a epochă din cele mai memorabili, nu numai în istori'a eclesiastica, ci și în cea politica a popóralorului europene. Atăta

numai, că christianismulu că religiune înca totu nu a castigatu nimicu, neci dela acelea măsurile extraordinarie luate de pap'a Hildebrandu, ci din contra elu era a mai perdutu.

Dintre patriarhii Romei nóue (Bisantiu, Constantinopole).

In anul dela Christosu:

- 340 Paulu detronatu.
- În acelasi anu patriarhulu Eusebiu ese că ereticu arianu; mortu în 342.
- 342 Paulu restauratu, și totu în acelu anu detronatu din nou.
- 342 pana la 360, doi contrapatriarhi, adeca Paulu și Macedoniu.
- 370 pana la 380. Evagliu și Demofilu, doi contrapatriarhi.
- 380 Gregoriu Nazianzenulu și Demofilu, era contrapatriarhi.
- 380 pana la 381. Acelasi Gregoriu N. și Macsimu Cyniculu, ambii destituiti și în locul lor alesu Nectariu, mortu în 397.
- Ioanu Chrysostomu (Gura-de aur) a statutu patriarhu între anii 397 și 404, a suferitu mari rele și ecsiliu greu.
- 431 Nestoriu detronatu.
- 449 Flavianu asasinatu.
- 495 Eufemiu detronatu.
- 511 Macedoniu II. detronatu.
- 536 Anthimu detronatu.
- 565 Eutichiu detronatu.
- 577 Eutichiu restauratu; în 582 mortu.
- 641 Pyrrhus alungatu.
- 654 Pyrrhus readusu la scaunulu patriarhiei.
- 677 Constantinu I. alungatu.
- 678 Teodoru I. alungatu.
- 683 Teodoru se reintôrce la scaunulu patriarchalu.
- 705 Calnicu alungatu.
- 712 Cyrus alungatu.
- 730 Germanu alungatu.
- 766 Constantinu II. detronatu.
- 784 Paulu IV. detronatu.
- 815 Niceforu detronatu.
- 842 Ioanu VII. luatu pe fuga, detronatu.
- 857 Ignatiu detronatu și înlocuitu prin Photiu.
- 867 Photiu detronatu și Ignatiu restauratu; móre în 877, candu Photiu érase fu restauratu; ci în a. 886 fu din nou destituitu și alungatu. (Epochă desbinării serióse a bisericelor resaritene și apusene.)
- 906 Nicolau alungatu.
- 911 Euthimiu I. alungatu și Nicolau restauratu; móre în 925.
- 931 Trifonu alungatu.
- După acesta scaunulu remane doi ani vacantu.
- 974 Vasiliu alungatu.
- 1059 Michailu Cerulariu detronatu și alungatu.
- Desbinarea bisericelor devine totală, nereconciliabilă; guerele între bisantini și latini se reinno-

escu adesea, mai alesu in Sicili'a si in Itali'a de diosu; ur'a reciproca a clericiloru de tôte treptele cresce neincetatu si se face totu mai inversiunata; religiunea si armele mohamedane inaintéza pe atâta, pre câtu inaintá si coruptiunea cea mai scârbosá atâtu in Rom'a vechia, câtu si in Rom'a nóua.

Fiendu-cà poporul romanescu cá christianu, s'a tienutu totdeauna de confessiunea resariténa; fiendu-cà Daci'a dupa caderea imperiului romanu occidentale a gravitatu si in politica fórte multu catra Rom'a nóua; fiendu-cà neci istori'a nationala mai vechia, neci cea bisericéscá a romaniloru nu se póte scrie fara a permite unu studiu seriosu alu istoriei Romei noue, séu adeca a imperiului bisantinu si a eclesiei anatolice, dati se vedemu in câteva ecsemple, ce se intemplá in aceleasi tempuri inca si inpregiurulu tronului imperatescu din Rom'a nóua, dupa epoc'a apunerei imperiului apusenu (491).

In anulu

- 641 Imperatul bisantinu séu ostromanu, anume Heracleonas fu detronatu si alungatu.
- 668 Imperatul Constantinu II. fu omoritu.
- 685 Iustinianu II. alungatu.
- 698 Leontiu alungatu.
- 707 Tiberius Absimarus alungatu. In acelasi anu Iustinianu II. restauratu, in an. 711 asasinatu.
- 713 Philippicus Bardanes alungatu.
- 716 Anastasius II. alungatu.
- 717 Theodosius III. alungatu.
- 780 Leo IV. ucisu prin veninu.
- 797 Constantinu V. asasinatu.
- 802 Imperatés'a Irin'a alungata.
- 811 Stauracius (Stavrache) alungatu.
- 813 Michael Rhangabe alungatu.
- 820 Leo Armenus asasinatu.
- 867 Michael betivulu asasinatu.
- 969 Nicephorus Phocas asasinatu.
- 1034 Romanus III. Argyrus asasinatu.
- 1041 Michael IV. Paphlagonius detronatu.
- 1042 Michael V. detronatu. In acelasi anu Zoe et Theodor'a detronate.
- 1057 Michael Stratioticus detronatu.
- 1059 Isacus Comnenus detronatu.

Asia dara dela anulu 491, adeca dela apunerea imperiului apusénu pana la desbinarea totala a bisericeloru, adeca in $5\frac{1}{2}$ seculi, pe tronulu imperiului resariténu séu bisantinu au siediutu 46 (patrudieci si siese) imperatori. Dintre acestia 8 (optu) insi fusera omoriti asia dicéndu pe tronul, éra 15 insi detronati, séu si ecsilati totu-unadata.

In acelasi periodu de tempu siette papi de ai Romei vechi fusera asasinati, unulu fu orbitu, éra la unulu i se taiá limb'a din gura; 12 insi detronati, luati pe fuga, ecsilati.

Totu in acelea $5\frac{1}{2}$ vécuri dintre patriarchii con-

stantinopolitani 1 asasinatu, éra 31 insi detronati, alungati, ecsilati.

Cei carii voru fi aflandu placere in tragerea acestoru paralele, n'au decátu se le continue, de ecs. pana la caderea imperiului resariténu, adeca pana la luarea Constantinopolei prin turci 1453.

Academi'a imperatésca de scientie in Vien'a.

Acestu corpu compusu de barbati ai scientieloru in dílele imperatului Ferdinandu, isi tienù pentru estempu siedenti'a sa publica solena in 30. Maiu. Precumu in alti ani, asia si estempu au asistatu la acea siedentia unu publicu numerosu, adunatu din clasele mai alese ale societatei. Dintre ministrii era de fatia comitele Beust, comitele Potocki, c. Taaffe, éra dintre generarii armatei vreo siese insi. Dintre damele care venisera la acea solenitate, merita a fi memorata dn'a Francisca Elisabeta Morganu, doctória. Membrii academiiei era mai toti de fatia, intre acestia si Palacky si Höfler. Siedenti'a fu deschisa dupa 12 óre prin dn. Schmerling in calitatea sa de vicecuratoriu alu academiiei. Simburele scurtei cuventari a dlui Schmerling este acesta: Activitatea academiiei este recunoscuta si apretiatá de catra toti cei competenti, pentrucá progresulu in cultura este recunoscutu pe dí ce merge totu mai multu de conditiunea prosperitatei staturiloru. In anulu trecutu academi'a avù perderi grele prin mórtea càtoruva membrii; speramu inse cà se voru afla sucesori demni de renumele celoru repausati. Cà academi'a castigá dreptulu de a dispune liberu de averea sa. se póte considera totu cá progresu.

Dupa acesteá consiliariulu Schröter in calitatea sa de secretariu generalu da raportu despre activitatea academiiei din anulu trecutu. Regulamentulu celu nou alu academiiei fu confirmatu de catra curatoriá in 4. Octobre 1869. Dotátiunea anualá care se dà academiiei dela statu, este de 42 mii fiorini (la optu mii de galbini), la care se adaoga spesele tiparitureloru in pausialu de 20 mii si pentru reparatur'a edificiiului academiiei 1000 fr. v. a. Academi'a publicá in anulu trecutu 262 operate, disertatiuni, cercetari scientifice, ceea ce in adevéru este una proba ilustra despre activitatea membriloru ei. Se întielege, cà pentru acelea lucrari s'au si platitu premia, onoraria si subventiuni cu atâtu mai virtosu, cà tôte acelea operate au fostu originali. Biografiile celoru siette membrii ai academiiei, repausati in cursulu anului trecutu, adeca Auer, Diemer, Springer, din sectiunea filosofico-istorica, Kner, Purkynje, Rettenbacher et Unger din sectiunea matematica impreunata cu a scientieloru naturali, se voru publica in almanachulu academiiei.

In anulu trecutu esise din pen'a dlui Schröter biografi'a baronului Reichenbach, carele prin esperimentele sale chemicali isi castigá unu renume nepe-

ritoriu in cercurile strinsu scientifice, cà-ci elu descoperi paraffinulu, creosotulu si alte produse scóse prin destilatiunea pacurei; totu asemenea scrierile lui despre meteorite, éra mai alesu despre „Odu“ cá una poterea nóua in natura, ilu facura cunoscutu in republic'a literaria.

Dupa raportulu secretariului generalu, presiedentele academieii dn. consiliariu Rokitansky luà cuventulu, spre a anuntia rezultatele publicatiunei de premiu pentru descoperiri telescopice. Pe acestu terenu alu scientiei s'au facutu numai duóe descoperiri, ambele prin dn. W. Tempel in Marsili'a, carui i s'au si acordatu premiale Nr. 1 et 2 pe a. 1869.

Dupa acestea siedinti'a se inchiaie prin disertatiunea dlui profesoriu E. Hering despre „memoria cá functiune generala a materiei organizate.“ Acea disertatiune fu ascultata cu cea mai mare placere, precumu in adeveru o a si meritatu. Dn. Hering adeca mergendu mai departe de urmele theoriei loru sustienute de dn. Darwin, sustiene, cà in fientiele organice memori'a (tienerea de mente) este una facultate, care trece prin embrione dela unu individu la altulu, dela tata la fiu, nepotu, stranepotu si asia mai departe; mai incolo, cà acea propagare a memoriei se modifica in multi individi, dupa cumu parentii lui avusera a trece prin unele prefaceri mai afundu taietórie in viéti'a organica a loru. Adeca theoria dlui Hering explica mai pre largu aceea ce Omulu are datina de a díce nu numai despre individi sei, ci si despre alte fientie: Acesta semena cu tata-seu, séu cu mam'a sa, séu cu amenduoi, séu cu mosiu ori mosia etc., acesta are apucaturele, datinele, temperamentulu, caracteriulu tata-seu, mama-sei, bune-sei; ceea ce se intempla fórte desu si atunci, candu fetii abia nascuti au remasu fara parenti, pe carii iau perdutu prin mórte, in càtu n'au avutu cumu se invetie dela ei nimicu pe lume, si totusi déca cresc, se facu intocma cá generatorii si cá nascatóriele loru.

Calile ferate ale Romaniei in relatiiune catra ale Ungariei si Transilvaniei.*)

Domnulu meu!

Dela unu tempu incóce s'a observatu, cà o parte mare a publiculu romanescu a inceputu se arate unu feliu de grétia, aversiune, idiosincrasia catra calile ferate, a caroru cladire s'a intreprinsu pe pamentulu Romaniei de catra duoe companii straine, dintre care un'a stà subt protectiune austriaca, ér cealalta subt cea prusiana. Éu afla, cà acésta aversiune este fórte naturala. Unu individu, carele mai virtosu in casulu, candu are dinaintea sa vreo bucata lui necunoscuta,

*) De candu a esitu Nr. 12 alu „Transilvaniei,“ comitetulu caliloru ferate din Brasiovu decise, cá articullii promisi de noi a se publica in acésta foia, se se publice pe spesele publice in un'a brosiur'a; asia aici se voru reproduce numai vreo duoi din aceiasi.

mananca dintr'odata prea multu si cu lacomia prea mare, este totdeauna in pericolu de a se ingretiosia, de a i se plecá, ér uneori a-si ruiná sanetatea cu totul. Calile ferate au fostu pana acumu pentru publiculu romanescu o bucata, pe care elu o vediu in alte tieri, pe unde se primbase, fara inse cá se si-o gatésca elu insusi la sine acasa si se guste din ea cu famili'a sa, mai antaiu, numai cá de proba, cu mare cumpetu si moderatiune, apoi — dupace i s'ar fi dedatu gustulu, — se o fia adoptatu pe mesele sale intre bucatele principali.

In ori-care alta tíera, la ori-care altu poporu europénu, luminatu, séu incaí interesatu de fericirea patriei sale, mai inainte de a cuteza cineva se angageze starea si averea tiei in vreo intreprisa, fia de ecs. o cale ferata numai de diece kilometre, mai antaiu ese cu proiectulu seu in publicu: diarele 'lu iau in discusiune seriósa din tóte punctele si laturile; cetatienii se aduna in conferintie publice; technicii de specialitate, representanti ai capitaluriloru, ai comer-ciului si industriei, proprietarii de mosii, se consulta, ceru esplicatiuni dela technici, trimitu ingineri spre a cercetá locurile si tienuturile pe unde se proiectéza tragerea liniei, studiéza mai multe legi de cali ferate si conventiuni inchiaiete in alte tieri, spre asemenea scopuri; dupa aceea mai lasa inadinsu, cá se tréca ceva tempu la midiulocu, pentrucá cunoscintiele castigate se se si rumege óresi-cumu in spiritele ómeniloru. Toti càti n'au urmatu acestu metodu, au jucatu la hasardu, si prea de multe ori au patit'o fórte reu. De aici desgustulu si penitenti'a tardia.

In Angli'a póte se'ti ésa cineva cu unu proiectu de a face cale ferata in luna si va aflá ómeni, carii voru luá proiectulu seu in consideratiune; inse de acilea pana la punerea in lucrare a proiectulu este totu asia de multu, cá si de aici pana la luna. La noi este tocma din contra; noi séu adoptamu ori-ce ni se propune din strainetate, séu respingemu, fara a ne luá cea mai mica ostenéla de a cercetá propunerea cu de-amenuntulu. In 24. Ian. 1862 s'a propusu camerelor, prin cuventulu de tron, luarea in consideratiune a cestiunei caliloru ferate in Romani'a. Vreo duoe companii straine se aratasera si pe atunci in Bucuresci, prin urmare publiculu i se dedese ocaziune de a se ocupa de cestiune. Unele diaria 'si facura datori'a, silinduse cá se traga atentiunea publiculu asupra acelei cestiuni de importantia neprecalculabila; inse atàta a s'í fostu tóta misicarea si agitarea in acésta directiune. Dela o parte a publiculu se audia unu simplu veto: Nu ne trebuiesce neci o cale ferata, neci macaru dela Giurgiu la Bucuresci, precumu mi se esprimá unu boieriu venerabile; ér burgesi'a nóstra neci vedea neci audia nimicu in acésta cestiune.

Si óre cumu ne-amu interesatu noi de cestiunea caliloru ferate dela 1862 incóce si ce ne pasa de densa in momentele de fatia?

In 6. Dec. 1868 regele Ungariei sanctionase legea (art. 45), prin care se decretéza cladirile calei

ferate orientale, séu mai bine continuarea ei dela Oradea-mare-Huneadinu-Clusiu-Turd'a-Aiudu-Teisuiu, apoi pe riuu Ternav'a in susu la Blasiu-Mediasiu-Seghisiór'a-Brasiovu. Cu acea linia vinu impreunate ramurile Sibiiu-Copcea-Mediasiu si Turd'a-Tergulu-Muresiului, adeca pe Muresiu in susu. Cladirea liniei orientale cu ramurele sale este data cu contractu casei Varring & Comp. Locomotivulu ambla dejá dela Oradea la Clusiu, ér in 1871 elu va ajunge la Seghisiór'a si in 1872 la Brasiovu.

In aceeași lege inse mai suntu prevediute duce ramuri in Transilvani'a, adeca unu ramu dela Tergulu Muresiului totu pe riu in susu prin Secuime pana la fruntari'a Moldovei, éra altulu dela Brasiovu inainte, éراسi spre Secuime totu pana la Moldov'a.

In Transilvani'a se lucra barbatesce inca si la lini'a Vintiu-Petrosiani spre pasulu Vulcanului, prin care esi din Transilvani'a in Olteni'a romanésca séu Banatulu Craiovei. Se spune cà acésta linia va fi gat'a in cursulu acestui anu.

Intre acestea vení dn. Dim. Ghica si, in calitatea sa de ministru alu lucrarilor publice, puse pe més'a camerelor cunoscutulu proiectu de lege constatoriu din patru articoli, éra in artic. 3 dechiarà, cà lini'a dela Adjudu prin Tergulu-Ocnei este de utilitate publica. Fórte bine, noi inca recunóscemu, cà acea linia este de utilitate publica, mai virtosu din caus'a salineloru moldovene. De aru fi motivatu dn. fostu ministru de comunicatiune proiectulu seu de lege numai cu atàta, scriitoriulu acestoru linii nu 'i ar puté opune d-sale altu-ceva, decàtu cà l'ar rugá pe d-sa cá si pe ori-care altu domnu ministru, séu membru alu vreunei camere legislative, cá, pre càtu tempu nu voru fi terminate si date comunicatiunei tóte liniile de cali ferate, pentru càte tier'a apucase a'si dá garanti'a sa, se nu mai acordeze neci unu feliu de concesiune de cali ferate in neci una directiune, ci asteptandu rezultatele lucrarilor concesionate, intr'aceea se dea publicului ocaziune de a luá in cea mai seriósá consideratiune proiectele, càte s'aru presentá pana atunci. Inse domnulu fostu ministru merge multu mai departe, pentrucà éta ce dice d-sa in espunerea de motive alaturata la susu atinsulu proiectu:

„Punctulu 5. In ceea ce privesce ramur'a Adjudu, la frontarea prin Tergu-Ocn'a, d-nii deputati cunoscu, cà necesitatea infientiarei ei resultá din conditiunea pusa de guvernulu austro-ungaru pentru legatur'a liniei Bucuresci-Severinu in aceea dela Baziasiu pe la punctulu Verciorov'a.“

„In negotiariile urmate in presenti'a acestei legaturi, guvernulu limitrofu ne voidu a consimti la cererea nóstra, decàtu cu conditiune de a se stabili in acelasi tempu si o alta junctiune pe la Brasiovu, amu fostu siliti a admite propunerea sa etc. etc.“

Mai inainte de tóte ne luamu voia d'a reflectá

dlui Dim. Ghica, cà in acésta espunere a sa de motive cuventulu Brasiovu neci decumu nu póte fi la loculu seu. D-sa scie fórte bine, cà Brasiovulu zace numai in distantia de o posta dela fruntarea Valachiei la punctulu Temesiu-Fredealu; din contra, dela Brasiovu pana la Tergulu-Ocnei in Moldov'a este o distantia celu mai puçinu de siepte poste, precumu se póte convinge ori-cine va luá in mana o charta ecsacta. Se mai cuvine adeca a sci, cà junctiunea neci cà s'aru puté efectui prin pasulu moldovenescu Oituzu, ci multu mai susu pe la pnnctulu Uz, pe unde o si pretindu ungruii.

Asia dar din acestea aru resultá, cà junctiunea, nu pe la Brasiovu, ci colo susu in ánim'a Secuimei la punctulu Uz, este recomandata camerelor legislative romanesci mai multu de fric'a ungriloru, decàtu din alte cause.

(Va urma.)

Resultatele conscriptiunei poporului in Translaitani'a.

Din raportulu substernutu Maiestatei sale c. r. de catra ministrulu Gorové in 24. Maiu a. c. culegemu urmatóriele rezultate ale conscriptiunei séu catagrafiei facute cu terminulu de 31. Dec. 1869.

Numerulu locuitoriloru a fostu in acea dí:

In Ungari'a	11109192
„ Transilvani'a	2109107
„ Croati'a si Slavoni'a	1015906
„ Confiniulu militariu	1185033
Totalu	15429238

Acésta suma totala (publicata si in Nr. tr.) alaturata la sum'a corespundietória a catagrafiei din 1857 arata, cà in tierile aici numite numerulu locuitoriloru in 12 ani a crescutu preste totu cu 1660725 suflete, séu cu 12⁶/₁₀₀ procente. Inse acestu crescúmentu nu resultà in aceeași proportiune in tóte tierile numite ale corónei unguresci, ceea ce se póte vedé din urmatóri'a comparatiune facuta pe anii 1870 si 1857.

	In 1870	barbati	femei	totalu	1857 tot.
In Ungari'a	5515743	5593449	11109192	9665834	
Transilvani'a	1043210	1043897	2109107	2172748	
Croati'a si Slavoni'a	511467	504439	1015906	865009	
Confiniulu militariu	604527	590506	1195033	1064922	
	7696947	7732291	15429238	13768513	

De aici resulta, cà in a. 1870 sunt cu 1443358 locuitori mai multi decàtu au fostu in a. 1857, din contra in Transilvani'a cu 63641 mai puçini, éra in Croati'a si Slavoni'a cu 150897 si in Confiniulu militariu cu 130111 mai multi.

Intr'aceea totu la loculu acesta ministrulu aduce amente monarchului, cà in anulu 1857 teritoriulu mayelui principatu alu Transilvaniei era mai mare decàtu in a. 1870, din cauza cà in a. 1861 s'au smulsu si ruptu precumu se scie, patru tienuturi din corpulu Transilvaniei si s'au incorporatu la Ungari'a, adeca

comitatele Zarandu, Crasn'a, Solnocu si districtulu Cetatei-de pétra, in care tóte numerulu locuitoriloru ascende la 252161 de suflete. Sumandu acestu numeru la celu din 1870 alu Transilvaniei, adeca 210910+252161, atunci totalulu numeru alu locuitoriloru patriei nóstre ese la 2 milióné 361 mii 268, (carele si este numerulu celu dreptu, adeca 2361268, éra a-rondarea Transilvaniei in modulu acesta este ceruta tocma si de configuratiunea sa geografica, cumu si de suvenirele sale istorice). Asia apoi numerulu locuitoriloru Transilvaniei in cei 12 ani din urma nu a scadiutu, ci a crescutu cu 188520 suflete, éra alu Ungariei fara cele patru municipia, numai cu 1101197. Din acestea cifre rectificate si grupate asia, cumu le grupà mai in urma ministrulu, crescerea locuitoriloru se arata in acestea proportiuni: In Ungari'a fara Partes adnexae cu 12 prócente, in Transilvani'a cu 9 si $\frac{8}{100}$ proc., in Croati'a si Slavoni'a cu $\frac{17}{100}$ proc., éra in Confiniulu milit. cu $\frac{12}{100}$ proc.

De aici ar esi, cà numerulu poporatiunei in Transilvani'a cresce mai puçinu si decàtu in Ungari'a; se pare inse cà comparatiunea ce s'a facutu cu alte ocazioni intre nascuti si morti, dà cu totulu alte rezultate. Apoi dara de unde totusi acésta diferentia in defavórea poporatiunei transilvane? Nóue ni se pare, cà caus'a aceleia se póte afla in necurmat'a emigratiune, nu numai a romaniloru si a secuiloru, ci si a multoru sasi in Romani'a. Asia de ecs. este sciutu, cà poporatiunea din asia numitele Siete-sate séu Sacele din districtulu Brasiovlui, éra mai alesu cea din comúnele Branului scade pe anu ce merge, din cauza cà locuitorii se stramuta cu familii cu totu in tierile romanesci. Apoi acestea emigrari neci cà se mai potu controla in dílele nóstre prin organele administrative. Emigrarea se intempla din mai multe cause, nu numai economice si comerciali, ci si din altele strinsu sociali si politice, pe care nóue nu ne este datu a le desvolta la loculu acesta; destulu inse atàta, cà ceea ce pierde Transilvani'a din poporatiunea sa, castiga Romani'a, si inca precúmu suntemu noi convinsi din esperientia, spre mare avantajiu alu seu, pentrucà de si trecu dela noi si individi de aceia, de carii orice tíera doresce se scape, maioritaea inse departe cumpanitória a celoru emigrati consta din ómeni activi, industriosi, precumu si respectatori de legi si auctoritati, numai déca scie cineva tracta cu ei omenesce.

Se cuvine a mai releva inca un'a inpregiurare din raportulu dlui ministru, éra aceea este, cà poporatiunea cetatiloru si a orasielor considerata in un'a suma totala, comparata apoi cu poporatiunea totala a comunelor rurali, cresce in proportiune multu mai mare, decàtu acésta din urma; éra acea proportiune se denotà pe 1870 cu $\frac{21}{2}$ proc.

Grupanduse la câte unu locu poporatiunile urbane dupa numerulu cetatiloru si alu orasielor, esu cifrele acestea:

Urbi	1870	1857	Crescém. in proc.	
In Ungari'a 48	984326	813435	170891	$\frac{21}{100}$
Transilvani'a 23	128286	107863	20423	$\frac{18}{100}$
Croati'a si Slavoni'a 9	97985	75658	22327	$\frac{20}{100}$
Confiniu militariu ? ?	—	—	—	—
Sumele 80	1210597	996956	213641	$\frac{21}{100}$

Nicairi in tíera poporatiunea nu a crescutu asia rapede, cà in capital'a Bud'a-Pest'a, adeca dela 1857 incóce cu 70206 suflete, prin urmare cu $\frac{53}{100}$ prócente, in càtu astadi aceea se suie la 279413.

Alte date statistice comparative, care se reducu atàtu la administratiune, càtu si la economi'a nationala, se voru publica mai tardiu, dupace adeca biroulu statisticu le va fi elaboratu si autenticatu.

Nr. 164—1870,

A N U N C I U.

Conformu conclusului adusu in siedinti'a II. a adun. gen. a asociatiunei trans. tenuta la Siomcut'a mare in 11. Augustu a. tr. p. XXIV., adunarea gen. a asociatiunei trans. pentru anulu curente 1870 se va tiené la Naseudu in 8. si 9. Augustu a. c. dupa calendariulu gregorianu (nou).

Ceea ce prin acést'a conformu §§. 21 si 25 din statutele asoc. se aduce de tempuriu la cunoscienti'a publica. *)

Sibiuiu, in 20. Iuniu c. n. 1870.

Dela presidiulu asociatiunei transilv. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Ioane Hannia mp.
vicepres.

I. V. Rusu mp.
secret. II.

Ad Nr. prot. 152—1870.

Ordinea lucrariloru

adunarei gener. X., ce asoc. trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului rom. va tiené la Naseudu in 8. si 9. Augustu c. n. 1870.

Siedinti'a I.

1. Membrii asoc. adunati fiendu la 9 óre diminéti'a in loculu destinatu pentru tienerea siedintieloru, alegu o deputatiune spre a invitá pre Ecsel. sa dn. presiedinte la adunare.

2. Presiedintele ocupandu loculu seu, deschide adunarea.

3. Adunarea alege pentru portarea protocolului, 3 notari ad hoc.

4. Se alege o comisiune de 5 membrii spre a cercetá socotelele si a raportá in siedinti'a II.

5. Se alege o comisiune de 3 membrii, cari in intielesulu §§. 6, 8 si 9 din statute, va conscrie pre membrii celi noui, va incassá tacsele si le va subministrá cassariului.

6. Se alege o comisiune de 5 membrii, carii in

*) Celealalte diuarie romane inca suntu rogate a reproduce in colónele sale acestu anuciun.

intielesulu §-lui 23 lit. f, g si h din statute, va prelininá budgetulu anului viitoriu si 'lu va asterne adunarei in siedinti'a II.

7. Se mai alege o alta comisiune de 7 membrii pentru ecsaminarea si raportarea asupra altoru motiuni asternute adunarei gen. din partea comitetului asoc., séu a altoru dintre dd. membrii ai asoc.

8. Secretariulu comitetului raportéza despre activitatea asoc. in decurgerea acestui anu, precumu si despre rezultatele ce s'au ajunsu prin trins'a.

9. Cassariulu si controloriulu asternu bilantiulu venitureloru si speselorú anuale, si arata starea materiale a asociatiunei preste totu.

10. Bibliotecariulu raportéza despre starea bibliotecei asociatiunei.

11. Presupunenduse, cá lucrarile enumerate pana aici, nu voru absorbi totu tempulu siedintiei, restulu aceluia se intrebuintéza pentru cetirea disertatiuniloru, substernute de tempuriu la presidiulu comit.

Siedinti'a II.

1. Acést'a siedintia se incepe cu continuarea cetirei disertatiuniloru restante din siedinti'a premergùtoria.

2. Adunarea primesce si desbate raportele comisiuniloru delegate in siedinti'a precedente.

3. Se aducu si se desbatu proiectele si motiunile, ce se facu in privinti'a asociatiunei.

4. Fiendu-cá Trieniulu oficialiloru si membriloru de comitetu ai asoc., alesi si respective realesi la adun. gener. din Clusiu, a espiratu: pentru acea adun. gen. procede la alegerea nouiloru membrii de comitetu si oficiali pentru celi trei ani urmatori.

5. Se destina locul si tempulu celei mai aprópe adunari generale.

Sibiu, in 7. Iuniu 1870.

Comitetulu asociatiunei trans. pentru literatur'a rom. si cultur'a poporului romanu.

PROVOCARE.

Voitorii de a luá parte la adun. gen. a asociat. trans. pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, carea se va tiené in 8. Aug. c. n. a. c. in Naseudu, suntu rogati cu tóta onórea, cá se binevoiésca pana in 15., eventualmente 25. Iuliu c. n. a. c. a face cunoscutu comitetului arangiatoriu din Naseudu, pentru midiulocirea incortelarei cuvenite.

Naseudu, in 13. Iuniu 1870.

Comitet. arangiatoriu pentru primirea asoc. trans. etc.

Nr. 152—1870.

Protocolulu siedintiei lunarie a comit. asoc. trans.

tienute in 7. Iuniu c. n. 1870 sub presidiulu Rev. dn. vicepres. I. Hannia, fiendu de facia dd. membrii: dn. cons. gub. Pavelu Dunc'a, dn. cons. gub. Elia Macelariu, dn. senat. Petru Rosc'a, dn. ases. consist. Zach. Boiu, dn. secret. II. I. V. Rusu si dn. prof. Ioanu Popescu.

§ 63. In absent'i'a dlui cassariu alu asociatiunei nepotenduse presentá conspectulu despre starea cassei

pre tempulu acestei siedintie, se raportéza numai despre banii incursi la asociat. dela siedinti'a trecuta a comit., parte cá tacse de m. fundatori si ord., parte cá colecte, cumu si cá prenum. la Transilvani'a, si anume:

a) Dela Rev. dn. canon. metrop. Const. Papfalvi cá tacsa de m. fundat. in 2 buc. obligat. urb. trans. Nr. 380 si 6205, 200 fr. m. c. (Nr. prot. ag. 144).

b) Dela dn. ases. judecat. in Borgo-Prundu Dan. Lic'a tacsa de m. ord. pre 186⁸/₉, 18⁶⁹/₇₀ 10 fr. v. a. (Nr. prot. ag. 141).

c) Dela dn. vicecomite in comit. Cetatei-de balta V. Moldovanu, cá colecte dela unele comune 13 fr. 38 cr. (Nr. prot. ag. 140).

d) Cá prenumer. pentru Transilvani'a 7 fr. (Nr. prot. ag. 134 si 142).

Conclusu. Spre scientia cu acea observare, cá susu-numitului dn. canonicu metrop. Const. Papfalvi prin sum'a oferita sub a) satisfacúdu §. 6 p. 1 din statute, pre langa espresiunea recunoscientiei celei mai calduróse, se dechiara prin acést'a de membru fund. alu asociat. si secret., se insarcinéza a'i espedá resp. diplom'a.

§ 64. Rev. dn. canon. scol. in Lugosiu, Petru Ratiu, pre langa o adresa doveditória de celu mai invapaiatu zelu natiunale, trimete la asociat. transilv. 200 fr. v. a. in bani gat'a, cá ofertu generosu in favórea infientiandei academii romane de drepturi, si roga pre asoc. trans., cá pentru casulu mortiei sale (fiendu deja de 66 ani), se fia cu solicita consideratiune, cà-ci ce are, dupa escontentarea legatariloru sei, va testá spre scopulu indigitatu, la dispusetiunea asoc. (Nr. prot. ag. 148 1870).

Conclusu. Se iea spre scientia, si generosuliu oferitoriu i se esprime prin acést'a recunoscientia natiunala din partea comit., ér banii trimisi pentru de a fructicá spre scopulu indigitatu, au a se depune in cass'a de pastrare de aici, pre langa o carticica deosebita.

§ 65. Direct. despart. cerc. alu Belgradului (VIII) pre langa comitiv'a de dato 17. Maiu a. c. asterne protoc. adunarei cerc. relative la alegerea subcomit., cumu si protoc. siedintiei constituante a subcomitet. dinpreuna cu aclusale resp.

Din actele amentite se vede, cumuca in resp. adunare, pre langa alegerea si constituirea subcomit. s'au pertractatu urmatóriele obiecte:

1) S'a decisu, cá subcomit. se se pune in cointelegere cu acestu comit. centralu in privinti'a arondarei corespundietórie a despart. resp.

2) S'au inscrisu dupa alaturat'a lista mai multi membrii ord. si ajutatori, din care a resultatu, cá s'au incassatu la man'a direct. cá tacse de m. ord. 15 fr. si tacse de m. ajutat. 52 fr., cari bani inse inca nu s'au administratu la fondulu asoc.

3) S'au facutu dispositiuni pentru procurarea sigilului resp. despart. cerc., si in urma

4) S'au infientiatu deocamdata patru agenturi co-

munale pentru Alb'a-Iuli'a, cu intentiunea de a se infientia treptatu si in alte comune (Nr. prot. ag. 135).

Comitet. luandu la discussiune obiectele coprinse in actele resp., la propunerea referentului, secret. II. a adusu urmatoriulu:

Conclusu. Incunosciantarea directiunei despre alegerea si constituirea subcomit. se iea spre placuta scientia, si acestu comit. se simte in placut'a positiune, in numele asoc. a esprime recunoscianta tuturoru a-celoru zelosi barbati romani, cari contribuira si cu ast'a ocasiune la promovarea binelui materiale si morale alu aceleia; ér in càtu pentru banii incasati cu ocasiunea adunarei cerc. p. 2 resp. directiune se se poftésca pre langa o lista esacta, a'i administrá la cass'a asoc., cá astfeliu de o parte, se se póta face dispositiune pentru espedarea diplomeloru pentru m. ord. noui, de alta parte se se póta duce evidentia receruta si asupra membriloru ajutatori ai despart. resp., carora, conformu §. 8 din regulamentu, suntu de a li se dá din partea directiunei, documente de legitimare. De sine intielegúnduse, cumu-cà dupa statute, numai acelia se potu considerá de m. ord. ori ajutatori, cari au depusu tacsele prescise.

Cu privire la p. 1 despre arondarea corespundietória a despart. cerc., comit. decide, a se rescrie numitei directiuni, cá in astu. obiectu se proceda conformu dorintiei esprese din partea comuneloru, lasandule in voia a se alaturá la despart. cerc., ce le va fi mai indemana si mai in apropiere, cá asia se póta participá si la adunarile cercuali.

In privintia procurarei sigilului p. 3, se se incunoscianteze directiunea, cumu-cà din partea acestui comit. din punctulu de vedere alu uniformitatiei, s'a facutu dispositiune pentru procurarea sigileloru pentru tóte despartimentele cerc. ale asoc.

In fine infientierea agentureloru comunali pentru Alb'a-Iuli'a p. 4 se iea spre scientia cu aprobare, ér actele resp. la dorintia directiunei se remitu.

§ 66. II. sa dn. capitanu alu Bucovinei Eud. Hormuzachi, prin pretiuit'a charthia din 25. Maiu a. c. roga pre acestu comitetu, cá se'i dea ajutoriu la procurarea unui stenografu bunu, pentru decopierea pertractariloru dietei din Bucovina in limb'a romana (Nr. 146 prot. ag.)

Conclusu. Incunosciantuse despre acest'a dn. auscultantu Moise Branisce, cunoscutu cá stenografu romanu bunu atátu din pertractarile dietei din Sibiu, càtu si cu alte ocaసిuni, la congresulu natiunale si bisericescu, se se poftésca a se pune in cointielegere cu comitet. dietei prov. resp., presentandu'si ofertulu seu.

Totu-odata ilustr. sa dn. capitanu alu tierei inca se se incunoscianteze despre dispositiunea luata cu cestiunatul obiectu.

§ 67. Dn. Nic. Resnoveanu din Brasiovu concurge pentru vreunu premiu destinat pentru prasirea de altoi, aratandu, cá d-sa a prasitu preste 2000 altoi (séu posuri) (Nr. 143 prot. ag.)

Conclusu. Se se recomande viitoriei adun. gen. pentru de a se luá in cuvenita consideratiune.

§ 68. Secret. II. in urm'a insarcinarii primite in siedintia comit. din 12. Maiu a. c. raportéza, cá a ingrigitu pentru tiparirea documenteloru de legitimare pentru membrii ajutatori ai despart. cerc., cumu si a blancheteloru de cuietantii in câte 5000 ecsempl., si cá acele fiendu gata, pentru despartimentele cerc. degia infientiate, s'au si espedatu pentru fiacare câte 200 ecsempl. Totu-odata presentandu resp. conto, sunatoriu despre 32 fr. 93 cr. v. a. spese de tiparire, propune asemnarea esolvirei aceluia.

Se asemnéza la cass'a asoc. esolvirea numitului conto.

§ 69. Dn. secret. I. Georgie Baritiu pre langa charthia din 4. Iuniu a. c. trimite la asoc. 2 opuri donate de dn. Alecs. Papiu Ilarianu, anume: Descriptiunea Moldaviei de principele Cantemiru, cumu si altu opu alu comitelui Toth in 3 tomuri despre turci si tataru. Mai trimite si Nrii aceloru diuarie, ce venira din Romani'a in schimbu la redact. Transilvaniei cu observarea, cá 'si retiene pre càtuvá tempu, numai unele foi, ce coprinde publicatiuni istorice prea interesante, ce voiesce a le reproduce in foi'a ce redige (Nr. prot. ag. 149).

Spre scientia, si dlui oferitoriu i se esprime protocolarmente, multiamita din partea comitetului.

§ 70. Dn. prof. gimn. in Beiusiu, Teod. Rosiu, cere a i se trimite diplom'a de m. ord. alu asociat., cumu si statutele pre langa solvire supletória (Nachnahme).

Conclusu. Secret. se insarcinéza cu espedarea cerutei diplome si 1 ecsempl. din statute.

§ 71. Dn. secret. II. presentéza doue opuri daruite pre sém'a bibliot. asoc., anume: a) dela ilustr. sa dn. consil. aul. Sam. Fekete unu opu intitulatu: „Maros-Szék ismertetése,“ irta Kis-Baczoni Benkó Károly 1860—1861; b) dela dn. prof. gimn. in Nasedu Octaviu Baritiu unu opu: „Magyar-román zsebszótár tanodai és magán használatra.“

Conclusu. Dn. daruitori li se esprime protocolarmente recunoscianta din partea acestui comitetu.

§ 72. Se discute statorirea ordinei lucrariloru pentru viitoria adun. gen. a asoc. trans. tienenda in 8. Augustu c. n. a. c.

Conclusu. Statorinduse ordinea lucrariloru pentru prosim'a adun. gen., se decide a se comunicá mai antaiu cu Escel. sa dn. presiedinte si apoi a se publicá de tempuriu prin diuariele natiunali.

§ 73. Dn. secret. II. din consideratiune, cá cu apropierea adunar. gener. se inmultiescu mai tare si agendele secret. si ale cancelariei, in nesu cu conclusulu comit. din 14. Oct. 1869 § 113, face propunerea, cá macaru pre 1½ luna, adeca dela 15. Iuniu incependu, se se asemneze competentia obvenitória pentru alu douilea scriitoriu in cancelaria din remuneratiunea anuale de 100 fr. v. a., preliminata de

adun. gener. trecuta, cá asia pre acestu tempu se-si mai póta luá unu alu douilea scriitoriu in cancelaria.

Conclusu. Propunerea priminduse, se redica la valóre de conclusu.

§ 74. Dn. ases. consist. Z. Boiu referéza in pri-vinti'a opului edatu de dn. prof. gimn. in Brasiovu Lud. Ad. Simiginovicz-Staufe, si trimisu la asoc. cu rogarea, de a se luá notitia despre esactitatea in-nisuentiei sale.

Dn. referente censurandu cestiunatul opu, si aflandu, cá resp. dn. auctoriu prin scrierea sa dovedesce unu interesu viu pentru literatur'a romana si o impretenire órecare cu datinele poporului, prin urmare, cá intentiunea lui in astu respectu este demna de recunoscientia: propune a i-se pronunciá atátu protocolarmente, cátu si prin o charthia corespundie-tória recunoscientia comit. pentru trimítirea acestei scrieri, si pentru interesulu doveditu prin acésta fatia cu literatur'a romana.

Propunerea se primesce si se redica la valóre de conclusu.

§ 75. Dn. secret. II. face propunere pentru alegerea unei comisiuni, carea se elaboreze budgetulu preliminaru pre an. asoc. 18⁷⁰/₇₁.

Conclusu. Propunerea priminduse, de membrii ai comisiunei budgetarie se alegu dd. dr. I. Nemesiu, Z. Boiu si cass. C. Stezariu, cu insarcinarea de a asterne comit. spre pertractare la tempulu seu, elaboratulu resp.

§ 76. Cu verificarea protocolulu sied. presente se incredintiéza dd. m. P. Dunc'a, Z. Boiu si I. Popescu. Sibiu, datulu cá mai susu.

Ioanu Hannia mp.,
vicepresiedinte.

I. V. Rusu. mp.,
secret. II.

S'a cetitu si verificatu in 10. Iuniu 1870.

P. Dunc'a. Z. Boiu. I. Popescu.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. dela siedinti'a estraordin. a comitet. asoc. din 12. Maiu a. c. pana la siedinti'a lunaria a aceluiasi din 7. Iuniu c. n. a. c.

1) Prin dn. vicecom. si colect. asoc. in Dicsö-San-Martinu, V. Moldovau s'au trimisu la asoc. cá colecte: a) dela comun'a Cergidielu 2 fr. v. a.; b) dela comun'a Chirileu 2 fr.; c) dela comun'a Tirimi'a 2 fr.; d) dela comun'a V. Udvarhely 50 cr.; e) dela comun'a Bernadia 50 cr.; f) dela dn. protop. I. Capucianu fara de a fi numitu oferentii 3 fr. 3 cr.; g) dela preotulu gr. cat. din Cucérdea, Georgiu Aldea 1 fr. 25 cr.; h) dela susu-numitulu dn. colectoriu (cá dificultati) 2 fr. 38 cr. Sum'a 13 fr. 66 cr., din care detragúnduse 28 cr. cá porto postale, s'au incassatu la asoc. 13 fr. 38 cr.

2) Dela dn. ases. jude sing. in Borgo-Prundu, Danila Lic'a tacsa de m. ord. pre anii 186⁹/₉ si 186⁹/₇₀ 10 fr.

3) Dela Rev. dn. canon. metrop. Const. Papfalvi s'au primitu 2 bucati obligatiuni urb. trans. Nrii 380 si 6205 fiacare a 100 fr. m. c., la olalta 200 fr. cu couponii dela 1. Iuliu 1870, facúnduse prin acést'a susu-veneratulu domnu canonicu de membru fundatoriu alu asoc. trans.

4) Rev. dn. canon. scolasticu in Lugosiu, Petru Ratiu tri-

mite la asociatiunea trans. in favóra infientiandei academiei romane de drepturi cá ofertu marinimosu in bani gata 200 fr. v. a. Sibiu, in 7. Iuniu 1870.

Dela secretariatulu asoc. trans.

LITERARIU.

Din **Revist'a scientifica**, diariu pentru vulgari-sarea scientieloru naturale si fisice, esira pana acumu 8 Nri. Acea revista ese in Bucuresci, sub redactiunea dd-loru P. S. Aurelianu, ingineriu agricolu si directoriu alu scólei de agricultura si silvicultura, Gregorie Stefanescu, licentiatu in sciintiele naturali, profesoriu de geologia si mineralogia la facultatea de sciintie si C. F. Robescu, licentiatu in sciintiele nat., ingineriu forestariu, profesoriu etc.

Acésta fóia periodica appare la 1. si 15. ale fiacarei lune in câte una cóla 8° mare si câte una stampa litografata. Pretiulu pe unu anu 20 lei noi, pe siese luni 10 lei n. La coprinsulu acestei foi scientifice ne vomu reintórcce cu alta oca siune.

La Nr. de astadi alu acestei foi se adaoge unu anunciu literariu alu librariiei Sam. Filtsch din Sibiu, alu carei proprietariu este acumu dn. Iuliu Spreer. Asupra acestui anúnciu tragemu luarea-mente a lectoriloru nostrii cu atátu mai vîrtosu, cá-ci de un'a parte scimu, cu ce dificultati era inpreunata mai inainte castigarea de carti tiparite in limb'a romanésca, éra de alt'a ne este asemenea cunoscutu, cá sunt mai multi ani, de candu acea libraria 'si-a pusu tóta silinti'a, spre a inlesni publiculu cumpararea de carti scrise nu numai in alte limbi, ci si in cea romanésca, cumu si a tiparí mai multe pe spesele sale. Credemu cá suntemu bine informati, déca sustienemu, cá dn. I. Spreer este determinatu nu numai a urma pe calea deschisa de catra vechiulu proprietariu alu librariiei, ci a lua inca si alte mesure proprie de a da nu numai cá librariu, ci si cá editoriu un'a intendere cátu se póte mai mare producteloru literaturiei nóstre nationale dincóce de Carpati. Spre acestu scopu numit'a libraria, care se aflá mai de multu in relatiuni comerciali cu librariile din afara, acumu a inceputu a se pune in corespondentia si cu mai multi barbati de scientia si literati romani, din a caroru péna publiculu romanescu a primitu si pana aci mai multe opuri bine scrise.

Dictionariulu

UNGURESCU-ROMANESCU

compusu de Georgie Baritiu, Brasiovu 1869, formatu 8° mare, 41 cóle, se afla depusu spre vendiare la librariile din Brasiovu, Sibiu, Clusiu, Lugosiu, Temisiór'a, cu pretiulu originale fiesu 3 fr. 70 cr. leg. tiépenu cu piele, si 3 fr. 20 cr. v. a. legatu usioru. Anume pentru comitate sunt depuse in Clusiu la librariile dloru I. Stein si Lad. Demjén. In Sibiu la librari'a S. Filtsch.